

HE 179/2016 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annettua lakia. Esityksen mukaan valtion tukeen oikeuttavia vakuutustapahtumia rajattaisiin ja valtiontuen määrää alennettaisiin pääministeri Sipilän hallituksen hallitusohjelman edellyttämien säästöjen toteuttamiseksi.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi eräitä muutoksia tukiedellytyksiin, jotta lainsäädäntö vastaisi Euroopan komission uudistamia kalastus- ja vesiviljelyalan valtiontukia koskevia suuntaviivoja.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta 28.12.2012 annettua lakia on sovellettu vuoden 2014 alusta lähtien sattuneisiin vahinkotapahtumiin. Se korvasi lain kalastusvakuutusyhdistyksistä (331/1958). Lainmuutoksen perusteena oli Euroopan komission 11. päivänä tammikuuta 2012 tekemä päätös, jonka mukaan tukijärjestelmä soveltuu sisämarkkinoille, edellyttäen, että sen ulkopuolelle jätetään avomerellä kalastusta harjoittavat alukset eli käytännössä yli 12 metrin pituiset alukset ja tukea myönnetään vain Suomen aluevesillä tai sen talousvyöhykkeellä kärsivästä vahingoista. Lisäksi komissio edellytti, että tukeen oikeuttavat vain vahingot, jotka johtuvat Suomen erityisistä olosuhteista eli epäsuotuisista ilmasto- tai maantieteellisistä oloista (jää, lumi, voimakkaat myrskyt, matalien vesien karikot) tai hylkeistä ja merimetsoista ja joita aiheutuu aluksille ja pyydyksille sekä talvikalastuksessa käytettäville kulku- ja kuljetusvälineille ja muille erityisvälineille.

Kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain mukaan vakuutustukea maksetaan määrä, joka vastaa 40 prosenttia vahingon todellisesta suuruudesta. Jos vahinko on aiheutunut rannikkoalukselle, veneelle, isorysälle, troolille tai nuotalle, tukea maksetaan kuitenkin määrä, joka vastaa 90 prosenttia vahingon todellisesta suuruudesta. Käytännössä tuet ovat valtaosin kohdistuneet ryhmään, jossa tuen suuruus on 90 prosenttia. Lain mukaan vakuutustuen piiriin jäivät yli 12 metrin pituisten kalastusalusten (avomerialukset) pyydykset, kun komission päätös edellytti näiden alusten rajaamisen tuen ulkopuolelle.

Lain mukaan vakuutustuen maksavat kalastajille virallisesti hyväksytyt kalastusvakuutuslaitokset. Tällä hetkellä vakuutuslaitoksiksi on hyväksytty kuusi kalastusvakuutusyhdistystä, jotka toimivat jo edellisen kalastusvakuutusyhdistyksistä annetun lain mukaisina kalastusvakuutusyhdistyksinä.

Kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annettua lakia on sovellettu vuosina 2014 ja 2015 sattuneisiin vahinkoihin. Vakuutuksen ottajia on yhteensä noin 250. Kalastuslain (379/2015) mukaisia, ryhmän I kaupallisia kalastajia on merialueella noin 350. Ryhmään I kuuluvat sellaiset kalastajat, joiden itse pyytämän kalan tai siitä jalostettujen kalastustuotteiden myynnistä kolmen viimeksi kuluneen tilikauden aikana kertyneen liikevaihdon keskiarvo ylittää arvonnäköverolain (1501/1993) 3 §:n 1 momentissa säädetyn määrän. Lisäksi ryhmään I kuuluvat sellaiset aloittavat kalastajat, jotka esittävät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hyväksymän suunnitelman siitä, miten mainittu liikevaihto ylittyy viimeistään kolmantena tilikautena kaupalliseksi kalastajaksi rekisteröitymisestä. Mahdollisuus päästä kalastusvakuutustuen piiriin edellyttää vastaavan liikevaihdon saavuttamista tai vastaavan suunnitelman esittämistä.

Valtion tuen määrä on sekä vuonna 2014 että 2015 ollut noin 1 000 000 euroa. Valtion tuen jakaantuminen kalastusvakuutusyhdistysten ja vahingon kohteiden mukaan on esitetty taulukossa 1.

HE 179/2016 vp

Taulukko 1 Valtionosuudet vahingon kohteittain ja yhdistyksittäin 2014–2015, euroa

	Trooli	Verkko	Isorysä	Rannikkoalus	Yhteensä
Österbottens fiskeriförsäkringsförening	131 414	83 934	913 813	25 394	1 154 555
Pohjanmaan kalastusvakuutusyhdistys	215 352	17 874	15 106	7 047	255 379
Satakunnan kalastusvakuutusyhdistys	90 052	44 498	139 412	19 586	293 549
Åbolands fiskeriförsäkringsförening	283 503	622	0	330	284 455
Nylands fiskeriförsäkringsförening	12 863	14 103	5 065	3 721	35 752
Etelä-Suomen kalastusvakuutusyhdistys	4 599	0	3 200	0	7 799
Yhteensä	737 782	161 031	1 076 596	56 079	2 031 488

Valtion tuesta 92 prosenttia on kohdistunut vahinkoihin, joille maksettava tuki on 90 prosenttia vahingon suuruudesta (troolit, rysät ja rannikkoalukset), ja 8 prosenttia on kohdistunut vahinkoihin, joista maksettava tuki on 40 prosenttia (verkot). Valtion tuen jakaantuminen vahingon syyn mukaan on esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2 Valtionosuudet vahingon syyn mukaan 2014–2015, euroa

	2014	2015	Yhteensä
Karikko	386 656	395 382	782 038
Myrsky	312 999	350 171	663 170
Hylje	277 055	179 189	456 244
Lumi/jää	59 228	64 694	123 922
Merimetso	4 951	1 162	6 113
Yhteensä	1 040 890	990 598	2 031 488

Hylkeiden aiheuttamista vahingoista on maksettu 90 prosentin tukea noin 320 000 euroa ja 40 prosentin tukea noin 130 000 euroa.

1.2 Nykytilan arviointi

Vuoteen 2013 saakka Suomessa oli voimassa kalastusvakuutusjärjestelmä, joka perustui lakiin kalastusvakuutusyhdistyksistä. Järjestelmän viimeisinä vuosina valtion vuosittain maksamat tuet olivat noin 1,0–1,4 miljoonaa euroa. Vuodesta 2014 lähtien sovelletun kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain mukaiset tuet ovat olleet noin 1,0 miljoonaa euroa vuodes-

HE 179/2016 vp

sa. Tukijärjestelmää muutettaessa avomerikalastus jäi vakuutustuen ulkopuolelle, avomerialusten pyydyksiä lukuun ottamatta.

Suomessa erityisesti rannikkokalastuksessa on monia ongelmia, mikä heijastuu myös kalastuksen kannattavuuteen. Rannikkokalastuksen toimintaedellytyksiä heikentävät nykyisin erityisesti hylkeet ja merimetsot, jotka rikkovat pyydyksiä ja syövät saaliskaloja sekä karkottavat kaloja perinteisiltä apajilta. Rannikkokalastajien on myös paikoin vaikea saada käyttöönsä kalastukseen hyvin soveltuvia vesialueita, erityisesti silloin, kun vesialueet ovat yksityisessä omistuksessa. Lisäksi vesien rehevöityminen on vahvistanut särkikalakantoja ja samalla arvoalakannat ovat heikentyneet.

Rannikkokalastuksessa toimivien määrä on pitkään vähentynyt kalastajien ikärakenteesta johtuen. Mikäli kalastajien määrä vähenee edelleen, se vähentäisi vakuutustuen piirissä olevien lukumäärää. Tämä heikentäisi kalastusvakuutuslaitosten toimintaedellytyksiä, mutta vähentäisi myös tukijärjestelmästä valtiolle aiheutuvia kustannuksia. Uusimpien tietojen mukaan rannikkokalastukseen ja kalastusvakuutustuen piiriin on kuitenkin tullut uusia nuoria kalastajia esimerkiksi Pohjanmaan alueella.

Voimassaolevaa lakia valmisteltaessa vuonna 2012 päädyttiin johtopäätökseen, jonka mukaan erityisesti rannikkokalastuksen kannattavuus ja jatkuvuus edellyttävät, että sillä on jatkossakin taloudellinen turva aluksia ja kalastusvälineitä uhkaavissa vahinkotapauksissa. Tämä on edelleen tärkeä näkökohta, myös sen takia, jotta kalastusala olisi houkutteleva uusille kalastajan ammattia harkitseville.

Avomerikalastuksen ongelmat eivät ole näin moninaisia ja sen kannattavuus on kehittynyt pääosin paremmin kuin rannikkokalastuksessa. Luonnonvarakeskuksen merikalastusta koskevan tilinpäätösaineiston mukaan rannikkokalastuksen nettotulos on vuosina 2008–2013 ollut useimpina vuosina negatiivinen, kun taas troolareiden nettotulokset ovat olleet useimmiten positiivisia. Vuosia 2014–2015 koskevat saalistilatost osoittavat silakkasaaliiden nousseen ennätyksellisen suuriksi. Myös silakkasaaliin arvo on ollut vuosina 2012–2015 aiempaa korkeampi, vaikka se on vuoden 2013 tasolta (34 milj. euroa) laskenut yli kymmenen miljoonaa euroa (23 milj. euroa vuonna 2015).

Kalastuksen kannattavuuteen vaikuttavat monet seikat, esimerkiksi markkinatilanne, kalastuskiintiöt, kalakantojen tila, sääolot ja kalojen käyttäytyminen. Vuosittaiset vaihtelut voivat olla hyvinkin suuria. Viime vuosina erityisesti troolikalastuksen kannattavuutta on edistänyt polttoaineiden hintakehitys, kun taas tärkeä Venäjän vientikauppa on entisessä muodossaan käytännössä loppunut Venäjän kauppaa koskevan pakotepolitiikan takia. Se on johtanut myös silakan hinnan laskuun. Venäjälle alettiin kuitenkin vuonna 2015 viedä tuoreen ja pakastetun silakan sijasta maustesilakkaa ja samaan aikaan kalastajat ovat löytäneet niin ulkomailta kuin kotimaasta uusia kalanostajia, joista yksi tärkeä on Kemiönsaarelle rakennettu uusi kalajauho-tehdas.

Kaupallisten kalastajien edellytykset suunnitella kalastuksensa markkinoiden tarpeiden mukaisesti paranee, jos eduskunta hyväksyy eduskunnassa vireillä olevan hallituksen esityksen toimijakohtaisiin kalastuskiintiöihin siirtymiseksi (HE laiksi Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta HE 103/2016 vp). Uudistus koskisi silakan ja kilohailin troolikalastusta sekä lohen rannikkokalastusta. Uudistuksen arvioidaan nostavan kalasta saatavaa hintaa ja näiden kalastusmuotojen kannattavuutta.

Vakuutustuki on yksi tukimuodoista, joilla rannikkokalastusta tuetaan julkisin varoin. Euroopan meri- ja kalatalousrahaston Suomen toimintaohjelmasta 2014–2020 maksetaan rannikko-

kalastajille korvausta hylkeiden ja merimetsojen saaliille aiheuttamista vahingoista. Korvaus on enintään 7 000 euroa vuodessa kalastajaa kohden. Toimintaohjelmasta voidaan lisäksi myöntää tukea eräisiin kalastajien tekemiin investointeihin, mukaan lukien pyydysten korvaaminen aiempaa valikoivammilla, esimerkiksi hylkeenkestävillä rysillä. Kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain mukainen vakuutustuki puolestaan kohdistuu pyydyksille aiheutuneisiin vahinkoihin, joiden aiheuttajia voivat hylkeiden ja merimetsojen ohella olla karikat ja ankarat sääolot.

Euroopan unionissa tehtiin valtioneuvoston päätöksen mukaisesti uudistus vuosien 2014 ja 2015 aikana. Osana uudistusta Euroopan komissio julkaisi tiedonannon kalastus- ja vesiviljelyalan valtioneuvoston päätösten tarkastelemista koskevista suuntaviivoista (2015/C 217/01), jäljempänä komission suuntaviivat. Komission suuntaviivoissa vahvistetaan periaatteet, joita komissio soveltaa arvioidessaan, voidaanko kalastus- ja vesiviljelyalalle myönnettyä tukea pitää sisämarkkinoille soveltuvana perussopimuksen 107 artiklan 2 kohdan tai 3 kohdan nojalla. Komission suuntaviivat korvasivat vuonna 2008 hyväksytyt suuntaviivat ja jäsenvaltioiden tuli muuttaa nykyiset tukijärjestelmänsä siten, että ne ovat uusien suuntaviivojen mukaiset 31. joulukuuta 2015 mennessä. Suuntaviivat vaikuttavat erityisesti vakuutustukea koskeviin tuen epäämistä ja takaisinperintää koskeviin säännöksiin.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet ja vaihtoehtojen vertailu

Hallitusohjelman mukaiset säästöt edellyttävät kalastusvakuutusta koskevan tukijärjestelmän uudelleentarkastelua. Esityksen tavoitteena on tältä osin saavuttaa noin 400 000–500 000 euron vuotuinen menosäästö ja sopeuttaa tukijärjestelmä vuosittain käytettävissä olevien määrärahojen mukaiseksi.

Kalastusvakuutusta koskevassa tukijärjestelmässä voidaan tavoitella säästöjä kahdella päätävällä: Tuen piiriin kuuluvia vakuutettuja kohteita voidaan rajata aiempaa tiukemmin tai tuen prosenttitasoa voidaan alentaa. Lakiehdotuksen valmistelussa on tunnistettu erilaisia vaihtoehtoja, joilla tavoiteltu säästö voidaan toteuttaa. Vuosien 2014–2015 aikana kertyneen tiedon valossa säästöt voidaan saada aikaan seuraavin tavoin:

1) Mikäli 90 prosentin tukitaso alennetaan 40 prosenttiin kaikissa vahinkotapahtumissa, saavutetaan noin 500 000 euron vuotuinen menosäästö. Tällöin tukijärjestelmä kohtelisi samoin ehdoin kaikkea nykyisin tuen piirissä olevaa kalastusta, riippumatta vahingon syystä tai vahingon kohteesta.

2) Mikäli nykyinen 90 prosentin tukitaso alennetaan 60 prosenttiin ja tukijärjestelmän ulkopuolelle rajataan trooli- ja nuottapyydys sekä avomerikalastuksessa että rannikkokalastuksessa, saavutetaan noin 550 000 euron vuotuinen menosäästö. Tukitason alentaminen 60 prosenttiin sijasta 70 prosenttiin johtaisi noin 500 000 euron menosäästöön ja alentaminen 80 prosenttiin noin 450 000 euron menosäästöön.

3) Mikäli nykyinen 90 prosentin tukitaso alennetaan 60 prosenttiin ja tukijärjestelmän ulkopuolelle rajataan avomerikalastuksessa käytetyt pyydys eli käytännössä troolit, saavutetaan noin 500 000 euron vuotuinen menosäästö. Tukitason alentaminen 60 prosentin sijasta 70 prosenttiin johtaisi noin 450 000 euron menosäästöön ja alentaminen 80 prosenttiin noin 400 000 euron menosäästöön.

4) Mikäli nykyinen 90 prosentin tukitaso alennetaan 60 prosenttiin, kuitenkin säilyttäen 90 prosentin tuen piirissä hylkeiden rysille aiheuttamat vahingot, ja tukijärjestelmän ulkopuolelle rajataan avomerikalastuksessa käytetyt pyydykset eli käytännössä troolit, saavutetaan noin 450 000 euron vuotuinen menosäästö. Tukitason alentaminen 60 prosentin sijasta 70 prosenttiin johtaisi noin 400 000 euron menosäästöön ja alentaminen 80 prosenttiin noin 350 000 euron menosäästöön.

Mikäli kalastajien lukumäärä vähenee tai osa kalastajista jättää välineensä tukijärjestelmän heikentymisen vuoksi vakuuttamatta, menosäästöt muodostuvat ajan kuluessa edellä arvioitua suuremmiksi. Sama vaikutus on sillä, jos kalastustavat muuttuvat aiempaa enemmän riskiä karttaviksi toimijakohtaisiin kiintiöihin siirtymisen myötä.

Rannikkoaluksilla käytetään troolipyödyksiä verraten vähän ja rannikkokalastuksen troolien rahallinen arvo on selvästi alempi kuin avomerialusten troolipyödysten arvo, joten niiden pitämisen vakuutustuen piirissä ei arvioida aiheuttavan suurta kustannusvaikutusta valtiolle. Avomerialusten pyödysten rajaaminen tuen ulkopuolelle olisi Euroopan komission vuonna 2011 tekemän päätöksen hengen mukaista.

Vaikka vakuutustuki ei kohdistukaan vakuutusmaksuihin, vaan määräytyy suoraan vahingon arvon perusteella, se on luonteeltaan yritysten toimintakustannuksia alentava tukimuoto, sillä sen vaikutuksesta vakuutusmaksut ovat alempia kuin ne ilman vakuutustapahtumiin kohdistuvaa tukea olisivat. On kuitenkin ilmeistä, että varsinkaan riskialttiimpiin vakuutuskohteisiin ei olisi tarjolla lainkaan kaupallisia vakuutuksia ilman valtion tukea tai niiden maksut olisivat kalastajille niin korkeat, että kalastuksen kannattavuus olisi uhattuna. Toisaalta valtion tuella ei tulisi olla sellaista vaikutusta, että yritystoiminnan järjestämisessä ei oteta riittävästi huomioon vahinkoriskin välttämistä.

Kaupallisen kalastuksen vakuutustuen yhteiskunnallisen legitimitietin voidaan katsoa nykyisin perustuvan ennen muuta hylkeiden kalastukselle muodostamaan ongelmaan ja siihen liittyen elinkeinotoiminnan ja luonnonsuojelun vaatimusten yhteensovittamiseen. Hylkeet eivät ole ongelma avomerikalastuksessa, mutta ne rasittavat suuresti rannikolla harjoitettavaa rysä- ja verkkokalastusta. Tämän johdosta on perusteltua valita edellä kuvatuista vaihtoehdoista sellainen, joka suosii rannikkokalastusta.

2.2 Ehdotetut muutokset

Lakiehdotuksessa esitetään avomerialusten pyödysten rajaamista tuen ulkopuolelle ja 90 prosentin tukitason alentamista 70 prosenttiin. Hylkeiden rysäpyödyksille aiheuttamat vahingot kuitenkin esitetään säilytettäväksi 90 prosentin tuen piirissä. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että yli 12-metristen kalastusalusten troolipyödykset olisivat jatkossa vakuutustuen ulkopuolella ja alle 12-metrisillä aluksilla harjoitettavassa rannikkokalastuksessa käytettävät alukset, isorysät ja troolit siirrettäisiin 90 %:n tuen piiristä 70 %:n tuen piiriin, lukuun ottamatta hylkeiden isorysille aiheuttamia vahinkoja.

Lakiehdotuksessa esitetään lisäksi muutoksia, jotka ottavat huomioon uudistetut komission suuntaviivat. Niiden mukaisesti tuen maksaminen ehdotetaan evättäväksi, jos tuen saaja on syyllistynyt Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan vakaviin rikkomuksiin tai avustuspetoksiin. Tukea ei voi myöntää myöskään sellaisille toimijoille, jotka ovat osallistuneet Euroopan unionin laitonta, ilmoittamatonta ja sääntelemätöntä kalastusta koskevaan LIS-alusluetteloon merkittyjen kalastusalusten toimintaan. Vastaavasti tuen takaisinperintää koskeviin säännöksiin tehtäisiin komission suuntaviivojen edellyttämät muutokset, joiden mukaan

tuki olisi perittävä takaisin, jos tuen saaja syyllistyy yhteisen kalastuspolitiikan vakavaan rikkomukseen viiden vuoden kuluessa vakuutustuen maksamisesta.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksen tavoitteena on 400 000–500 000 euron vuosittainen menosäästö valtion talousarvioon. Vakuutustuen rajaamisen arvioidaan johtavan siihen, että entistä suurempi määrä kalastusvälineitä jää kokonaan vakuutusten ulkopuolelle, jolloin valtio menettää vastaavasti jonkin verran tuloja vakuutusmaksuverotuottojen vähentyessä. Samaan aikaan on mahdollista, että vakuutusmaksuverotuotot kasvavat, jos vakuutustuen piirissä olevia kohteita siirtyy ilman tukea tarjottavien vakuutusten piiriin tai jos vakuutusmaksuja nostetaan. Nämä epäsuorat valtiontaloudelliset vaikutukset ovat kuitenkin vähäisiä.

Kalastusvakuutusyhdistysten esittämien arvioiden mukaan esitys johtaisi tarpeeseen nostaa merkittävästi kalastajilta perittäviä vakuutusmaksuja ja kalastajien omavastuuta vahingoista. Tukeen oikeutetut kalastajat joutuisivat tällöin harkitsemaan vakuutusten ottamisen kustannus-hyötysuhdetta. Kalastusvakuutusyhdistysten ja alan arviot vaihtelevat sen suhteen, missä määrin osa kalastajista tässä tilanteessa lopettaisi kalastusvälineiden vakuuttamisen. Yli 12-metrinen kalastusalusten pyydykset voivat ilman valtion tukea jäädä kokonaan vakuutustarjonnan ulkopuolelle, mikä johtanee kalastustoiminnan muuttumiseen entistä enemmän riskejä karttavaksi.

Kalastusvakuutusyhdistykset ovat asiakaskuntansa koostumuksen ja suuruuden suhteen hyvin erilaisia. Tästä syystä tukijärjestelmään esitetyt muutokset vaikuttaisivat huomattavan eri tavalla eri yhdistyksiin. Avomerialusten troolien poistamisella vakuutustuen piiristä olisi suurin vaikutus kalastusvakuutusyhdistyksiin. Pienet yhdistykset, joiden asiakkaina on paljon avomerialastajia, voivat ajautua tilanteeseen, jossa toiminta itsenäisenä vakuutuslaitoksena ei ole mielekäästä tai mahdollista. Tällöin vaihtoehtoina on toiminnan lopettaminen tai yhdistyminen toisen yhdistyksen kanssa. Hallinnollisen kustannustehokkuuden näkökulmasta kalastusvakuutusyhdistysten lukumäärän väheneminen on pitkällä aikavälillä toivottava kehityssuunta.

Saaliin nimellisarvo merialueen kaupallisessa kalastuksessa on vuosina 2013–2015 ollut noin 34–47 miljoonaa euroa perkaamattoman kalan arvona. 0,4–0,5 miljoonan euron säästö kalastusvakuutustuesta olisi näin ollen runsas 1 prosentti kalastuksen tuotannon arvosta. Tuotannon arvon odotetaan kasvavan toimintaympäristön paranemisen johdosta.

Toimintaympäristössä tapahtuviin myönteisiin kehityssuuntiin kuuluu mm. tavoitteena oleva toimijakohtaisiin kalastuskiintiöihin siirtyminen. Markkinanäkymät ovat parantumassa, kun Venäjän pakotepolitiikan johdosta sulkeutuneille markkinoille on löytynyt vaihtoehtoisia myyntikanavia. Troolikalastuksen osalta tulevaisuuden näkyymiin vaikuttaa, että Kemiönsaaressa toimintansa aloittanut uusi kalajauhotehdas voi ostaa jopa 25–30 prosenttia Suomen pelagisen kalan saaliista. Tämä lisää kalaan kohdistuvaa kysyntää ja kilpailua markkinoilla, mikä on kalastajien kannalta myönteinen vaikutus hintoihin. Rannikolla tapahtuvaa kalastusta tukee lisäksi lohikannan myönteinen kehitys erityisesti Tornionjoella.

Valtion tuen väheneminen kalastusvakuutusjärjestelmässä vaikuttaa suoraan kalastusyriyten kustannuksiin ja kannattavuuteen. Ehdotetusta menosäästöstä noin 80 % kohdistuisi avomerialastukseen ja noin 20 % rannikkokalastukseen. Kalastuksen kehitysnäkymien perusteella lakiesityksen taloudellisten vaikutusten kalastusyriyksille ei arvioida muodostuvan ylitsepääsemättömiksi.

3.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksellä ei arvioida olevan mainittavia muita vaikutuksia, kuten vaikutuksia ympäristöön tai viranomaisten toimintaan.

4 Asian valmistelu

4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä. Kalastusvakuutuslaitoksina toimivat kalastusvakuutusyhdistykset ovat tuottaneet valmistelun pohjaksi tilastotietoja vakuutustapah- tumista vuosilta 2014 ja 2015 sekä niiden johdosta maksettavista vakuutuskorvauksista ja val- tion tukiosuuksista sekä antoivat valmistelun aikana asiantuntija-apua ministeriölle.

4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunto oikeusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, Finanssivalvonnalta, Lapin ja Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, kalastusvakuutusyhdistyksiltä, Suomen Ammattikalastajaliitolta, Kalatalouden Keskusliitolta sekä Finanssialan Keskusliitolta, Suomen Luonnonsuojeluliitolta, WWF Suomelta ja Natur och Miljöltä. Lausuntoja saatiin kymmenen kappaletta.

Suomen Ammattikalastajaliiton, Kalatalouden Keskusliiton, Varsinais-Suomen elinkeino-, lii- kenne- ja ympäristökeskuksen lausunnoissa sekä neljän kalastusvakuutusyhdistyksen yhteises- sä lausunnossa katsottiin, että kaupallisen kalastuksen vakuutustukijärjestelmään ei tule tehdä heikennyksiä sen enempää avomerialusten pyydysten kuin rannikkokalastuksen välineiden osalta. Österbottens Fiskeriförsäkringsförening ja Pohjanmaan Kalastusvakuutusyhdistys kat- soivat, että rannikkokalastukseen suunnattu kalastusvakuutustuki tulee säilyttää nykyisellä ta- solla. Valtiovarainministeriö totesi, että esityksessä tavoitteeksi mainittu säästö on toteutettava täysimääräisesti ja tarvittaessa katettava hallinnonalan menokehityksen puitteissa muin kohden- nuksin.

Lausunnoissa ei otettu kantaa EU:n valtioneuvoston johdosta tehtäviin muutoksiin, lu- kuun ottamatta Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta, joka piti ehdo- tettuina muutoksia perusteltuina. Finanssivalvonta ja sosiaali- ja terveysministeriö ilmoittivat, että niillä ei ole lausuttavaa. Oikeusministeriö ilmoitti, että se ei ehdi työruuhkan ja resurssipu- lan vuoksi antaa lausuntoa kaupallisen kalastuksen vakuutustukiasiassa.

Lausuntojen perusteella on täsmennetty lakiesityksen perusteluissa esitettyjä arvioita kalas- tuselinkeinoon näkymistä ja uudistuksen vaikutuksista elinkeinon toimintaedellytyksiin sekä nostettu ehdotettua rannikkokalastuksen vakuutustuen tasoa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

3 §. *Kaupallisen kalastajan määritelmä.* Vuonna 2015 annetun kalastuslain 88 §:ään on otettu kaupallisen kalastajan määritelmä, joka kuuluu pääosin samoin kuin voimassaolevan kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain 3 §:n määritelmä. Ehdotetulla lailla määritelmiä yhdenmukaistettaisiin poistamalla 3 §:n 1 momentista viittaus kalastajaan, joka on yhtiömiehenä tai osakkaana kaupallisen kalastajan määritelmän mukaisessa yhteisössä.

4 §. *Vakuutustuen saajaa koskevat edellytykset.* Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi vaatimus rekisteröityä ammattikalastajaksi. Uuden kalastuslain mukaan kaupallista kalastusta voi harjoittaa ainoastaan kaupalliseksi kalastajaksi rekisteröitynyt, joten ammattikalastajaksi rekisteröitymistä koskeva vaatimus tulee poistaa laista.

5 §. *Vahinkotapahtumaa koskevat edellytykset.* Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että vakuutustukeen oikeutettujen piiristä rajattaisiin kalastusalusrekisterissä avomerialusten ryhmään merkityillä aluksilla käytettävät pyyntivälineet. Ehdotetun 2 kohdan mukaan vakuutustukea maksettaisiin ainoastaan kalastusalusrekisterissä rannikkoalusten ryhmään merkityillä aluksilla käytettäville pyyntivälineille syntyneille vahingoille. Käytännössä muutos tarkoittaisi avomerialusten troolien poistamista vakuutustuen piiristä, millä arvioidaan saavutettavan noin 350 000 euron vuotuinen menosäästö.

6 §. *Tuen epääminen valtioneuvoston perusteella.* Komission suuntaviivat kieltävät tuen maksamisen, jos hakija on syyllistynyt yhteen tai useampaan Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta ja neuvoston asetusten (EY) N:o 2328/2003, (EY) N:o 861/2006, (EY) N:o 1198/2006 ja (EY) N:o 791/2007 sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1255/2011 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 508/2014, jäljempänä Euroopan meri- ja kalatalousrahastoasetus, 10 artiklan 1 tai 3 kohdassa tarkoitettuun rikkomukseen tai rikokseen. Hakemukset tulee jättää käsittelemättä Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 508/2014 täydentämisestä hakemusten käsittelemättäjättämiskauden ja sen päivämäärien osalta annetussa komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2015/288, jäljempänä komission delegoitu asetetus, säädettyinä kausina.

Komission suuntaviivojen huomion ottamiseksi 6 § esitetään muutettavaksi siten, että 6 §:ään keskitetään ne säännökset tuen epäämisestä, joilla on yhteys Euroopan meri- ja kalatalousasetuksen 10 artiklan 1 ja 3 kohtiin. Artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista vakavista rikkomuksista säädetään yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 51 §:ssä. Koska vakavan rikkomuksen tunnusmerkistön täyttävästä teosta tai laiminlyönnistä voidaan määrätä seuraamus myös toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, esitetään pykälään myös viittausta yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 62 §:ään, jossa säädetään maaseutuvirastolle velvollisuus määrätä pisteet kalastuslisenssinhaltijalle ja kalastusaluksen päällikölle muiden jäsenmaiden virastolle ilmoittamien, vakavia rikkomuksia koskevien päätösten perusteella. Maaseutuvirasto määrää 62 §:n perusteella myös pisteet kalastuslisenssinhaltijalle ja kalastusaluksen päällikölle, jos se saa esimerkiksi suomalaiselta tuomioistuimelta ilmoituksen, että henkilö on syyllistynyt saman lain 51 §:ssä tarkoitettua teonkuvausta vastaavaan tekoon.

Euroopan meri- ja kalatalousrahastoasetuksen 10 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään, että tukea ei voi myöntää sellaisille toimijoille, jotka ovat osallistuneet Euroopan unionin LIS-alusluetteloon merkittyjen kalastusaluksien toimintaan tai hallintointiin tai ovat olleet vastaa-

vassa suhteessa yhteistyöhön osallistumattomien maiden lipun alla purjehtiviin kalastusaluksiin. Komissio ylläpitää Euroopan unionin LIS-alusluetteloa ja kalastusalusten merkitsemisestä luetteloon päätetään komission täytäntöönpanoasetuksilla. Viimeisin täytäntöönpanoasetus on annettu 28.7.2015 (komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2015/1296). Luetteloa yhteistyöhön osallistumattomista maista pidetään neuvoston täytäntöönpanopäätösten perusteella.

Euroopan meri- ja kalatalousasetuksen 10 artiklan 3 kohdassa viitataan Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen 1 artiklassa määriteltyyn petokseen. Teon tulee kohdistua Euroopan kalatalousrahastoon tai Euroopan meri- ja kalatalousrahastoon. Yleissopimuksen kyseisen kohdan kansalliseen toimeenpanoon liittyvät pykälät ovat rikoslain 29 luvussa. Pykälän 1 momenttiin esitetään viittausta rikoslain 29 luvun 1—3 ja 5—8 §:ään. Pykälissä on säännökset veropetoksesta, törkeästä veropetoksesta, lievistä veropetoksesta, avustuspetoksesta, törkeästä avustuspetoksesta, avustuksen väärinkäytöstä ja avustusrikkomuksesta.

Komission delegoidun asetuksen 3 artiklassa säädetään pääsääntönä, että vakavaan rikkomukseen syyllistyneelle ei voida myöntää tukea 12 kuukauden pituisena aikana rikkomusta koskevan päätöksen tekemisestä. Komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 404/2011 liitteen XXX 1, 2 ja 5 kohdissa mainittuja vakavia rikkomuksia koskevien päätösten yhteydessä noudatetaan sekä tätä lyhyempiä että pitempiä aikarajoja. LIS-alusluetteloon merkityillä aluksilla toimivia koskee komission delegoidun asetuksen 4 artiklassa säädetty määräaika, joka kestää sen ajan jonka alus on luettelossa ja joka tapauksessa 24 kuukautta aluksen luetteloon merkitsemisestä. Yhteistyöhön haluttomia kolmansia maita ja niiden lipun alle merkittyihin aluksiin sovelletaan luetteloon merkitsemisaikaa, ja jos se on 12 kuukautta lyhyempi, 12 kuukauden aikaa. Komission delegoidun asetuksen 6 ja 7 artikloissa on myös säännöksiä sellaisten tilanteiden varalle, joissa toimijalla on useita kalastusaluksia tai joissa kalastusala on vaihtanut omistajaa.

6 a §. *Tuen epääminen muilla perusteilla.* Pykälään esitetään siirrettäväksi nykyisen 6 §:n 2 momentti. Samalla epäämisedellytyksiä koskevaa momentin 3 kohtaa selvennetään.

7 §. *Vakuutustuen määrä.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että korkeamman 90 prosentin tuen piiristä rajattaisiin veneelle, troolille ja nuotalle aiheutuneet vahingot. Yhdessä 5 §:ään ehdotettujen muutosten kanssa 7 §:ään ehdotettu muutos merkitsisi, että rannikkoalusten troolien tuki laskisi 40 prosenttiin. Veneen ja nuotan poistaminen korkeampaan tukeen oikeutettujen kohteiden luettelosta ei käytännössä muuttaisi nykytilaa, sillä veneet säilyvät joka tapauksessa tuen piirissä, jos ne on merkitty kalastusalusrekisterissä rannikkoalusten ryhmään. Nuotille ei kuluneen kahden vuoden aikana ole sattunut yhtään vahinkotapausta.

Lisäksi 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että korkeampi tukitaso lasketaan 90 prosentista 70 prosenttiin, joka maksettaisiin rannikkoalukselle tai isorysälle aiheutuneista vahingoista. Hylkeiden isorysille aiheuttamien vahinkojen tukitaso kuitenkin säilytettäisiin 90 prosentissa. 7 §:ään ehdotetuilla muutoksilla arvioidaan saavutettavan vajaan 100 000 euron vuotuinen menosäästö.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi myös tekninen tarkennus, jonka mukaan vakuutustukea ei voida maksaa siltä osin kuin tuen määrä ylittäisi tuen saajalle maksettavan vakuutuskorvauksen. Käytännössä tällainen tilanne voi voimassa olevan lain valossa syntyä pienissä vahingoissa, joissa kalastajan omavastuu ja vakuutustuki olisivat yhteenlaskettuna suuremmat kuin vahingon arvo. Ehdotetulla muutoksella siis selvennettäisiin, että vakuutuslaitos ei voi saada ylikompensaatiota kalastajalle säädetystä tuesta.

17 §. *Tuen takaisinperintä.* Pykälän 1 momentin 4 kohtaan esitetään tehtäväksi komission suuntaviivoista johtuvat muutokset. Muutokset vähentävät osaltaan takaisinperinnän tarvetta, koska takaisinperintään johtavan teon tulee olla vakava rikkomus. Toisaalta tarkasteluajanjakso kasvaa viiteen vuoteen tuen maksamisesta, eikä takaisinperinnässä vakavien rikkomusten osalta enää ole harkintamahdollisuutta.

Suuntaviivojen 3.2 kohdassa todetaan, että jos toimijan todetaan syyllistyneen yhteen tai useampaan Euroopan meri- ja kalatalousrahastoasetuksen 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun rikkomukseen hankkeen täytäntöönpanokauden ja loppumaksua seuraavien viiden vuoden aikana, tuki on maksettava takaisin. Pykälän 4 momenttiin otettaisiin säännös, jonka mukaan hakijalta peritään takaisin valtion tuki, jos hakija viiden vuoden kuluessa vakuutuskorvauksen maksamisesta tekee teon, josta hänelle määrätään yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 51 §:n mukainen seuraamusmaksu tai hänelle määrätään saman lain 62 §:ssä tarkoitettut pisteet.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 2017 alusta. Lain 5 ja 7 §:ään ehdotetut muutokset tulisivat kuitenkin voimaan vasta vuoden 2018 alusta riittävän siirtymäajan turvaamiseksi kalastusvakuutuksia koskevien kalastajien ja kalastusvakuutuslaitosten välisten yksityisoikeudellisten sopimusten ja ehtojen muuttamiseksi.

Lain 5, 6, 6 a, 7 ja 17 §:ää sovellettaisiin niiden voimaantulon jälkeen tapahtuneisiin vahinkotapahtumiin. Jos vahinko on tapahtunut ennen pykälien voimaantuloa, sovellettaisiin pykälien voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain (998/2012) 3—7 ja 17 §, sellaisina kuin niistä ovat 6 ja 17 § osaksi laissa 1191/2014, sekä
lisätään lakiin uusi 6 a § seuraavasti:

3 §

Kaupallisen kalastajan määritelmä

Tässä laissa *kaupallisella kalastajalla* tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai yhteisöä, jonka itse pyytämän kalan tai siitä jalostettujen kalatuotteiden myynnistä kertynyt, 4 §:ssä tarkoitettun vakuutussopimuksen tekemistä välittömästi edeltäneen kolmen tilikauden liikevaihdon keskiarvo ylittää arvonlisäverolain (1501/1993) 3 §:n 1 momentissa säädetyn määrän.

Kaupallisena kalastajana pidetään myös luonnollista henkilöä tai yhteisöä, joka on ryhtynyt tai ryhtyy vakuutussopimuksen tekovuonna tai tätä edeltävänä vuonna harjoittamaan kaupallista kalastusta ja joka esittää suunnitelman siitä, miten kalan tai siitä jalostettujen kalatuotteiden myynnistä kertyvä liikevaihto ylittää arvonlisäverolain 3 §:n 1 momentissa säädetyn määrän viimeistään kolmantena tilikautena vakuutussopimuksen tekemisestä.

4 §

Vakuutustuen saajaa koskevat edellytykset

Vakuutustukea myönnetään ilman erillistä hakemusta sellaiselle kaupalliselle kalastajalle, joka on tehnyt vakuutussopimuksen hyväksytyin kalastusvakuutuslaitoksen kanssa. Edellytyksenä on, että kaupallinen kalastaja on merkitty kalastusluksen haltijaksi tai omistajaksi merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annetussa laissa (690/2010) tarkoitettuun rekisteriin, jäljempänä *kalastusalusrekisteri*.

Vakuutustuen maksamisen edellytyksenä on, että tuen saaja on oikeutettu vakuutuskorvaukseen 1 momentissa tarkoitettun vakuutussopimuksen perusteella. Vakuutustuki maksetaan tuen saajalle osana kalastusvakuutuslaitoksen suorittamaa vakuutuskorvausta.

Vakuutussopimusta koskevista edellytyksistä, kalastusvakuutuslaitosten hyväksymisestä ja korvauksen hakemisesta valtiolta säädetään 3 luvussa.

HE 179/2016 vp

5 §

Vahinkotapahtumaa koskevat edellytykset

Vakuutustukea maksetaan sellaisen vahingon perusteella, joka on syntynyt voimakkaan myrskyn, karikkoisen rannikon, lumi- tai jääolosuhteiden taikka hylkeiden tai merimetsojen aiheuttamana:

- 1) Suomen aluevesillä tai talousvyöhykkeellä;
- 2) kalastusalusrekisterissä rannikkoalusten ryhmään merkityille aluksille, niillä käytettäville pyyntivälineille taikka talvikalastuksessa käytettäville pyynti-, kulku- tai kuljetusvälineille;
- 3) satamassa, ankkurissa, telakalla, kalastustapahtuman aikana, pyynti- tai kalankuljetusmatkalla taikka ihmishenkiä pelastettaessa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vakuutustuen piiriin kuuluvista vahingoista, pyyntivälineistä, kalastustapahtumista ja pyyntimatkoista sekä vahingon aiheuttaneista luonnonolosuhteista.

6 §

Tuen epääminen valtioneuvoston sääntöjen perusteella

Vakuutustukea ei makseta, jos tuen saajalle on lainvoimaisella ratkaisulla määrätty yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu tai hänelle on määrätty saman lain 62 §:ssä tarkoitetut pisteet. Tukea ei makseta, jos tuen saajan on lainvoimaisesti todettu syyllistyneen rikoslain (39/1889) 29 luvun 1—3 tai 5—8 §:ssä tarkoitettuun rikokseen, joka on kohdistunut Euroopan kalatalousrahastoon tai Euroopan meri- ja kalatalousrahastoon.

Tukea ei makseta, jos tuen saaja on osallistunut laittoman, ilmoittamattoman ja sääntelemättömän kalastuksen ehkäisemistä, estämistä ja poistamista koskevasta yhteisön järjestelmästä, asetusten (ETY) N:o 2874/93, (EY) N:o 1936/2001 ja (EY) N:o 601/2004 muuttamisesta sekä asetusten (EY) N:o 1093/94 ja (EY) N:o 1447/1999 kumoamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1005/2008 33 artiklassa tarkoitetun yhteistyöhön osallistumattoman kolmannen maan lipun alla purjehtivan kalastusaluksen toimintaan tai hallintoihin tai on omistussuhteessa siihen. Tuen epäämisestä sillä perusteella, että tuen saaja on osallistunut Euroopan unionin LIS-alusluetteloon merkittyjen kalastusaluksen toimintaan tai hallintoihin taikka on niihin omistussuhteessa, säädetään mainitun asetuksen 40 artiklan 3 kohdassa.

Oikeutta tukeen ei ole sellaisten vahinkojen perusteella, jotka ovat syntyneet Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 508/2014 täydentämisestä hakemusten käsittelemättäjäätämiskauden ja sen päivämäärien osalta annetussa komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2015/288 säädettynä käsittelemättäjäätämiskausina. Käsittelemättäjäätämiskausi lasketaan alkavaksi siitä päivästä, jona tässä pykälässä tarkoitettu tuen epäämisperuste on vahvistettu.

6 a §

Tuen epääminen muilla perusteilla

Vakuutustukea ei makseta, jos tuen saaja:

- 1) on aiheuttanut tahallisesti vahinkotapahtuman tai huolimattomuudellaan olennaisesti myötävaikuttanut sen syntyyn;

HE 179/2016 vp

2) on vaikuttanut vahingon määrään laiminlyömällä vakuutuskohteen pelastustyöt tai käytämällä vakuutuksen kohteena olevaa alusta tai pyyntivälinettä sen tavanomaisesta käyttötarkoituksesta tai -tavasta poikkeavalla tavalla; taikka

3) ei täytä 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua liikevaihtoa koskevaa edellytystä tai 4 §:n 1 momentissa säädettyjä edellytyksiä.

7 §

Vakuutustuen määrä

Vakuutustukea maksetaan määrä, joka vastaa 40 prosenttia vahingon todellisesta suuruudesta. Jos vahinko on aiheutunut rannikkoalukselle tai isorysälle, tukea maksetaan kuitenkin määrä, joka vastaa 70 prosenttia vahingon todellisesta suuruudesta. Jos vahinko on aiheutunut isorysälle hylkeiden aiheuttamana, tukea maksetaan 90 prosenttia vahingon todellisesta suuruudesta. Vakuutustukea ei makseta siltä osin kuin kalastusvakuutuslaitoksen on mahdollista saada takautumisoikeuden perusteella korvausta kolmannelta taholta tai vakuutustuen määrä ylittäisi tuen saajalle maksettavan vakuutuskorvauksen. Jos vakuutuskorvausta alennetaan vakuutussopimuksen ehtoissa määrättyllä perusteella, tukea maksetaan kuitenkin enintään edellä mainittu osuus alennetun vakuutuskorvauksen määrästä. Jos vakuutuskorvaus evätään kokonaan vakuutustuen saajan toiminnasta johtuvalla perusteella, tukea ei makseta.

Vakuutustukea ei makseta, jos sen määrä vahinkotapahtumaa kohden olisi enintään 100 euroa. Tätä määrää laskettaessa vahinkotapahtumana pidetään kaikkia saman kalastustapahtuman, pyyntimatkan, kalankuljetusmatkan tai pelastustehtävän aikana aiheutuneita vahinkoja. Jos vahingon tapahtumahetkeä on mahdotonta todentaa, vahinkotapahtumana pidetään saman kalastustapahtuman, pyyntimatkan, kalankuljetusmatkan tai pelastustehtävän aikana todettuja vahinkoja. Jos kysymys on verkoille aiheutuneista vahingoista, edellä tarkoitettua määrää laskettaessa otetaan kuitenkin huomioon yhden kalenterivuoden aikana tapahtuneet vahingot.

17 §

Tuen takaisinperintä

Perusteetta tai liikaa maksettu tuki peritään takaisin vakuutustuen saajalta, jos:

1) tuen saajaa ja vahinkotapahtumaa koskevat edellytykset eivät ole täyttyneet;
2) vahinkotapahtuman perusteella on maksettu tukea, johon tuen saajalla ei 6 tai 6 a §:n mukaan ollut oikeutta;

3) tuen saaja tekee viiden vuoden kuluessa vakuutustuen maksamisesta teon, josta hänelle määrätään yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu tai mainitun lain 62 §:ssä tarkoitettu pisteet; taikka

4) Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää.

Takaisinperittävälle määrälle on suoritettava korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä. Korkoa on suoritettava vakuutuskorvauksen maksupäivästä takaisinperittävän määrän takaisinmaksuun saakka. Edellä 6 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa takaisinperittävälle määrälle ei lasketa korkoa siltä ajanjaksolta, jonka rikkomusasian käsittely on vireillä viranomaisessa.

Jos takaisinperittävää määrää ei makseta viimeistään takaisinperintäpäätöksessä määrättyinä eräpäivinä, sille on suoritettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa säädetyn korkokannan mukaan.

HE 179/2016 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 5 ja 7 § tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2018.

Vahinkoon, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 6 päivänä lokakuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen

Laki**kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain (998/2012) 3—7 ja 17 §, sel-
 laisina kuin niistä ovat 6 ja 17 § osaksi laissa 1191/2014, sekä
lisätään lakiin uusi 6 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 §

3 §

*Kaupallisen kalastajan määritelmä**Kaupallisen kalastajan määritelmä*

Tässä laissa *kaupallisella kalastajalla* tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai yhteisöä, jonka itse pyytämän kalan tai siitä jalostettujen kalatuotteiden myynnistä kertynyt, 4 §:ssä tarkoitetun vakuutus sopimuksen tekemistä välittömästi edeltäneen kolmen tilikauden liikevaihdon keskiarvo ylittää arvonlisäverolain (1501/1993) 3 §:n 1 momentissa säädetyn määrän, *taikka joka on yhtiömiehenä tai osakkaana edellä tarkoitettussa yhteisössä.*

Tässä laissa *kaupallisella kalastajalla* tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai yhteisöä, jonka itse pyytämän kalan tai siitä jalostettujen kalatuotteiden myynnistä kertynyt, 4 §:ssä tarkoitetun vakuutus sopimuksen tekemistä välittömästi edeltäneen kolmen tilikauden liikevaihdon keskiarvo ylittää arvonlisäverolain (1501/1993) 3 §:n 1 momentissa säädetyn määrän.

Kaupallisena kalastajana pidetään myös luonnollista henkilöä tai yhteisöä, joka on ryhtynyt tai ryhtyy vakuutus sopimuksen tekovuonna tai tätä edeltävänä vuonna harjoittamaan kaupallista kalastusta ja joka esittää suunnitelman siitä, miten kalan tai siitä jalostettujen kalatuotteiden myynnistä kertyvä liikevaihto ylittää arvonlisäverolain 3 §:n 1 momentissa säädetyn määrän viimeistään kolmantena tilikautena vakuutus sopimuksen tekemisestä.

Kaupallisena kalastajana pidetään myös luonnollista henkilöä tai yhteisöä, joka on ryhtynyt tai ryhtyy vakuutus sopimuksen tekovuonna tai tätä edeltävänä vuonna harjoittamaan kaupallista kalastusta ja joka esittää suunnitelman siitä, miten kalan tai siitä jalostettujen kalatuotteiden myynnistä kertyvä liikevaihto ylittää arvonlisäverolain 3 §:n 1 momentissa säädetyn määrän viimeistään kolmantena tilikautena vakuutus sopimuksen tekemisestä.

4 §

4 §

*Vakuutustuen saajaa koskevat edellytykset**Vakuutustuen saajaa koskevat edellytykset*

Vakuutustukea myönnetään ilman erillistä hakemusta sellaiselle kaupalliselle kalastajal-

Vakuutustukea myönnetään ilman erillistä hakemusta sellaiselle kaupalliselle kalastajal-

Voimassa oleva laki

le, joka on tehnyt vakuutus sopimuksen hyväksyty n kalastusvakuutuslaitoksen kanssa. Edellytyksenä on, että kaupallinen kalastaja on merkitty kalastusaluksen haltijaksi tai omistajaksi merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annetussa laissa (690/2010) tarkoitettuun rekisteriin, jäljempänä *kalastusalusrekisteri*. Jos kyseessä on luonnollinen henkilö, tämän tulee olla rekisteröitynyt ammattikalastajaksi.

Vakuutustuen maksamisen edellytyksenä on, että tuen saaja on oikeutettu vakuutus korvaukseen 1 momentissa tarkoitettun vakuutus sopimuksen perusteella. Vakuutustuki maksetaan tuen saajalle osana kalastusvakuutuslaitoksen suorittamaa vakuutuskorvausta.

Vakuutus sopimusta koskevista edellytyksistä, kalastusvakuutuslaitosten hyväksymisestä ja korvauksen hakemisesta valtiolta säädetään 3 luvussa.

5 §

Vahinkotapahtumaa koskevat edellytykset

Vakuutustukea maksetaan sellaisen vahingon perusteella, joka on syntynyt voimakkaan myrskyn, karikkoisen rannikon, lumi- tai jääolosuhteiden taikka hylkeiden tai merimetsojen aiheuttamana:

1) Suomen aluevesillä tai talousvyöhykkeellä;

2) *kalastusalusrekisteriin merkityillä aluksilla käytettäville pyyntivälineille*, kalastusalusrekisterissä rannikkoalusten ryhmään merkityille aluksille taikka talvikalastuksessa käytettäville pyynti-, kulku- ja kuljetusvälineille;

3) satamassa, ankkurissa, telakalla, kalastustapahtuman aikana, pyynti- tai kalankuljetusmatkalla taikka ihmishenkiä pelastettaessa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vakuutustuen piiriin

Ehdotus

le, joka on tehnyt vakuutus sopimuksen hyväksyty n kalastusvakuutuslaitoksen kanssa. Edellytyksenä on, että kaupallinen kalastaja on merkitty kalastusaluksen haltijaksi tai omistajaksi merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annetussa laissa (690/2010) tarkoitettuun rekisteriin, jäljempänä *kalastusalusrekisteri*.

Vakuutustuen maksamisen edellytyksenä on, että tuen saaja on oikeutettu vakuutus korvaukseen 1 momentissa tarkoitettun vakuutus sopimuksen perusteella. Vakuutustuki maksetaan tuen saajalle osana kalastusvakuutuslaitoksen suorittamaa vakuutuskorvausta.

Vakuutus sopimusta koskevista edellytyksistä, kalastusvakuutuslaitosten hyväksymisestä ja korvauksen hakemisesta valtiolta säädetään 3 luvussa.

5 §

Vahinkotapahtumaa koskevat edellytykset

Vakuutustukea maksetaan sellaisen vahingon perusteella, joka on syntynyt voimakkaan myrskyn, karikkoisen rannikon, lumi- tai jääolosuhteiden taikka hylkeiden tai merimetsojen aiheuttamana:

1) Suomen aluevesillä tai talousvyöhykkeellä;

2) kalastusalusrekisterissä rannikkoalusten ryhmään merkityille aluksille, *niillä käytettäville pyyntivälineille* taikka talvikalastuksessa käytettäville pyynti-, kulku- tai kuljetusvälineille;

3) satamassa, ankkurissa, telakalla, kalastustapahtuman aikana, pyynti- tai kalankuljetusmatkalla taikka ihmishenkiä pelastettaessa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vakuutustuen piiriin

Voimassa oleva laki

kuuluvista vahingoista, pyyntivälineistä, kalastustapahtumista ja pyyntimatkoista sekä vahingon aiheuttaneista luonnonolosuhteista.

6 §

Tuen epääminen

Vakuutustukea ei makseta, jos tuen saajalle on lainvoimaisella ratkaisulla määrätty yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmäästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 50 §:n 2 momentin mukainen rikkomusmaksu tai 52 §:n mukainen seuraamusmaksu. Tukea ei makseta, jos tuen saaja on lainvoimaisella ratkaisulla tuomittu sakko- tai vankeusrangaistukseen Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan toimeenpanoa koskevan Euroopan unionin tai kansallisen lainsäädännön rikkomisesta. *Tukea ei myöskään makseta, jos tuen saajalle on lainvoimaisella ratkaisulla määrätty yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 50 §:n 1 momentin mukainen rikkomusmaksu useammin kuin kerran. Oikeutta tukeen ei ole sellaisten vahinkojen perusteella, jotka ovat syntyneet sen kalenterivuoden aikana, jona rikkomukset ovat tapahtuneet.*

Vakuutustukea ei makseta, jos tuen saaja:

Ehdotus

kuuluvista vahingoista, pyyntivälineistä, kalastustapahtumista ja pyyntimatkoista sekä vahingon aiheuttaneista luonnonolosuhteista.

6 §

Tuen epääminen valtiontukisäännösten perusteella

Vakuutustukea ei makseta, jos tuen saajalle on lainvoimaisella ratkaisulla määrätty yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmäästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu tai hänelle on määrätty saman lain 62 §:ssä tarkoitettut pisteet. Tukea ei makseta, jos tuen saajan on lainvoimaisesti todettu syyllistyneen rikoslain (39/1889) 29 luvun 1—3 tai 5—8 §:ssä tarkoitettuun rikokseen, joka on kohdistunut Euroopan kalatalousrahastoon tai Euroopan meri- ja kalatalousrahastoon.

Tukea ei makseta, jos tuen saaja on osallistunut laittoman, ilmoittamattoman ja sääntelemättömän kalastuksen ehkäisemistä, estämistä ja poistamista koskevasta yhteisön järjestelmästä, asetusten (ETY) N:o 2874/93, (EY) N:o 1936/2001 ja (EY) N:o 601/2004 muuttamisesta sekä asetusten (EY) N:o 1093/94 ja (EY) N:o 1447/1999 kumoamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1005/2008 33 artiklassa tarkoitetun yhteistyöhön osallistumattoman kolmannen maan lipun alla purjehtivan kalastusaluksen toimintaan tai hallintoihin tai on omistussuhteessa siihen. Tuen epäämisestä sillä perusteella, että tuen saaja on osallistunut Euroopan unionin LIS-alusluetteloon merkittävien kalastusaluksien toimintaan tai hallintoihin taikka on niihin omistussuhteessa, säädetään mainitun asetuksen 40 artiklan 3 kohdassa.

HE 179/2016 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1) on aiheuttanut tahallisesti vahinkotapah-tuman tai huolimattomuudellaan olennaisesti myötävaikuttanut sen syntyyn;

2) on vaikuttanut vahingon suuruuteen lain-minlyömällä vakuutuskohteen pelastustyöt tai käyttämällä vakuutuksen kohteena olevaa alusta tai pyyntivälinettä sen tavanomaisesta käyttötarkoituksesta tai -tavasta poikkeavalla tavalla;

3) ei täytä 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua liikevaihtoa koskevaa edellytystä tai 4 §:n 1 momentissa säädettyä rekisteröintiä koskevaa edellytystä.

Oikeutta tukeen ei ole sellaisten vahinkojen perusteella, jotka ovat syntyneet Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 508/2014 täydentämisestä hake-musten käsittelemättäjättämiskauden ja sen päivämäärien osalta annetussa komission de-legoidussa asetuksessa (EU) 2015/288 sää-dettyinä käsittelemättäjättämiskausina. Kä-sittelemättäjättämiskausi lasketaan alkavaksi siitä päivästä, jona tässä pykälässä tarkoitettu tuen epäämisperuste on vahvistettu.

6 a §

Tuen epääminen muilla perusteilla

Vakuutustukea ei makseta, jos tuen saaja:

1) on aiheuttanut tahallisesti vahinkota-pah-tuman tai huolimattomuudellaan olennai-sesti myötävaikuttanut sen syntyyn;

2) on vaikuttanut vahingon määrään lai-minlyömällä vakuutuskohteen pelastustyöt tai käyttämällä vakuutuksen kohteena olevaa alusta tai pyyntivälinettä sen tavanomaisesta käyttötarkoituksesta tai -tavasta poikkeavalla tavalla; taikka

3) ei täytä 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua liikevaihtoa koskevaa edellytystä tai 4 §:n 1 momentissa säädettyjä edellytyksiä.

HE 179/2016 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Vakuutustuen määrä

Vakuutustuen määrä

Vakuutustukea maksetaan määrä, joka vastaa 40 prosenttia vahingon todellisesta suuruudesta. Jos vahinko on aiheutunut rannikkoalukselle, veneelle, isorysälle, *troolille tai nuotalle*, tukea maksetaan kuitenkin määrä, joka vastaa 90 prosenttia vahingon todellisesta suuruudesta. Vakuutustukea ei makseta siltä osin kuin kalastusvakuutuslaitoksen on mahdollista saada takautumisoikeuden perusteella korvausta kolmannelta taholta. Jos vakuutuskorvausta alennetaan vakuutus sopimuksen ehtoissa määrättyllä perusteella, tukea maksetaan kuitenkin enintään edellä mainittu osuus alennetun vakuutus korvauksen määrästä. Jos vakuutus korvaus evätään kokonaisuudessaan vakuutustuen saajan toiminnasta johtuvalla perusteella, tukea ei makseta.

Vakuutustukea maksetaan määrä, joka vastaa 40 prosenttia vahingon todellisesta suuruudesta. Jos vahinko on aiheutunut rannikkoalukselle *tai* isorysälle, tukea maksetaan kuitenkin määrä, joka vastaa 70 prosenttia vahingon todellisesta suuruudesta. *Jos vahinko on aiheutunut isorysälle hylkeiden aiheuttamana, tukea maksetaan 90 prosenttia vahingon todellisesta suuruudesta.* Vakuutustukea ei makseta siltä osin kuin kalastusvakuutuslaitoksen on mahdollista saada takautumisoikeuden perusteella korvausta kolmannelta taholta *tai vakuutustuen määrä ylittäisi tuen saajalle maksettavan vakuutus korvauksen.* Jos vakuutus korvausta alennetaan vakuutus sopimuksen ehtoissa määrättyllä perusteella, tukea maksetaan kuitenkin enintään edellä mainittu osuus alennetun vakuutus korvauksen määrästä. Jos vakuutus korvaus evätään *kokonaan* vakuutustuen saajan toiminnasta johtuvalla perusteella, tukea ei makseta.

Vakuutustukea ei makseta, jos sen määrä vahinkotapahtumaa kohden olisi enintään 100 euroa. Tätä määrää laskettaessa vahinkotapahtumana pidetään kaikkia saman kalastustapahtuman, pyyntimatkan, kalankuljetusmatkan tai pelastustehtävän aikana aiheutuneita vahinkoja. Jos vahingon tapahtumahetkeä on mahdotonta todentaa, vahinkotapahtumana pidetään saman kalastustapahtuman, pyyntimatkan, kalankuljetusmatkan tai pelastustehtävän aikana todettuja vahinkoja. Jos kysymys on verkoille aiheutuneista vahingoista, edellä tarkoitettua määrää laskettaessa otetaan kuitenkin huomioon yhden kalenterivuoden aikana tapahtuneet vahingot.

Vakuutustukea ei makseta, jos sen määrä vahinkotapahtumaa kohden olisi enintään 100 euroa. Tätä määrää laskettaessa vahinkotapahtumana pidetään kaikkia saman kalastustapahtuman, pyyntimatkan, kalankuljetusmatkan tai pelastustehtävän aikana aiheutuneita vahinkoja. Jos vahingon tapahtumahetkeä on mahdotonta todentaa, vahinkotapahtumana pidetään saman kalastustapahtuman, pyyntimatkan, kalankuljetusmatkan tai pelastustehtävän aikana todettuja vahinkoja. Jos kysymys on verkoille aiheutuneista vahingoista, edellä tarkoitettua määrää laskettaessa otetaan kuitenkin huomioon yhden kalenterivuoden aikana tapahtuneet vahingot.

17 §

17 §

Tuen takaisinperintä

Tuen takaisinperintä

Perusteetta tai liikaa maksettu tuki peritään takaisin vakuutustuen saajalta, jos:

Perusteetta tai liikaa maksettu tuki peritään takaisin vakuutustuen saajalta, jos:

HE 179/2016 vp

Voimassa oleva laki

1) tuen saajaa ja vahinkotapahtumaa koskevat edellytykset eivät ole täyttyneet;

2) vahinkotapahtuman perusteella on maksettu tukea, johon tuen saajalla ei 6 §:n mukaan ollut oikeutta;

3) Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää.

Edellä 6 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa tuki voidaan jättää kokonaan tai osittain perimättä takaisin, jos teosta ei ole määrätty sakkoa tai yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 50 §:n 2 momentissa tarkoitettua rikkomusmaksua ankarampaa rangaistusta ja tuen saajalle aiheutuneen vahingon taloudellinen arvo huomioon ottaen takaisinperintä vaarantaisi tuen saajan elinkeinotoiminnan jatkamisen edellytykset.

Takaisinperittävälle määrälle on suoritettava korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä. Korkoa on suoritettava vakuutuskorvauksen maksupäivästä takaisinperittävän määrän takaisinmaksuun saakka. Edellä 6 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa takaisinperittävälle määrälle ei lasketa korkoa siltä ajanjaksolta, jonka rikkomusasian käsittely on vireillä viranomaisessa.

Jos takaisinperittävää määrää ei makseta viimeistään takaisinperintäpäätöksessä määrättyä eräpäivänä, sille on suoritettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuna korkokannan mukaan.

Ehdotus

1) tuen saajaa ja vahinkotapahtumaa koskevat edellytykset eivät ole täyttyneet;

2) vahinkotapahtuman perusteella on maksettu tukea, johon tuen saajalla ei 6 tai 6 a §:n mukaan ollut oikeutta;

3) tuen saaja tekee viiden vuoden kuluessa vakuutustuen maksamisesta teon, josta hänelle määrätään yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu tai mainitun lain 62 §:ssä tarkoitettut pisteet; taikka

4) Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää.

Takaisinperittävälle määrälle on suoritettava korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä. Korkoa on suoritettava vakuutuskorvauksen maksupäivästä takaisinperittävän määrän takaisinmaksuun saakka. Edellä 6 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa takaisinperittävälle määrälle ei lasketa korkoa siltä ajanjaksolta, jonka rikkomusasian käsittely on vireillä viranomaisessa.

Jos takaisinperittävää määrää ei makseta viimeistään takaisinperintäpäätöksessä määrättyä eräpäivänä, sille on suoritettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa säädetyn korkokannan mukaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta

HE 179/2016 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 . Sen 5 ja 7 § tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2018.

Vahinkoon, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.
